

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Дагестан

АМР "Кумторкалинский район"

МКОУ "Темиргоевская СОШ"

РАССМОТРЕНО

На заседании ШМО

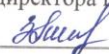

Хангишиева С.З.

Протокол №1 от «26» 08
2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам директора по УВР

Салаватова З.М.

Протокол №1 от «26» 08
2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

Магомедова Н.М.

Приказ №42 от «26» 08
2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родного (авар.) языка»

для обучающихся 8 класса

с. Темиргое 2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА ПО РОДНОМУ ЯЗЫКУ (АВАР.) ДЛЯ 8 КЛАССА

1. Программаялъе баян

Жакъасеб школалда т1адаб борч ккола г1ун бач1унеб г1елалъе гъваридаб ва шулияб г1елмияб лъай кьей, гъеб жидер практикалъул х1алт1изабизе ругъун гъари, дунялалдехун материалистияб бербалагьи лъугьинаби.

Гъеб масъала г1умруялде бахъинабиялъул к1удияб бак1 ккола рахъдал мац1алъ.

Миллиял школазда рахъдал мац1 малъиялъул аслияб мурад буго бац1ц1адаб литературияб мац1алда жидерго пикру эркенго загьир гъабизе ц1алдохъаби ругъун гъари (бицунги, хъванги),

Мац1 берцин гъабулеб алаталдаса пайда боси, миллияб художествияб ва г1елмияб литература ц1али ва бич1ч1и.

Авар литературияб мац1алъул къуч1 ккола болмац1, амма литературияб мац1 бечелъизе к1вар бугеб маг1данлъун ккола киналго диалектал ва наречиял. Цогидал мац1азго г1адин авар мац1алъги г1аммаб куцалда т1олго маг1арулазул рух1ияб бечелъи жанибе бачуна.

Классазда авар мац1алъул курсалъул г1уц1и

Рахъдал мац1алъул программаялда рекъон, 9 классазда ц1алдохъабазда малъизе ккола фонетика, графика, лексика, раг1и лъугьин, грамматика (морфология, синтаксис). Гъединго ц1алдохъабазда лъазе ккола стилистикалъул ва мац1алъул х1акъалъул г1аммал г1елмиял баянал. Ц1алдохъаби ругъунлъизе ккола бит1ун хъвазе, бит1ун ц1ализе, калам г1уц1изе ва лъалхъул ишараби лъезе.

Задачал: Авар мац1 школалда лъазабиялда цереч1арал масъалабилъун ккола: ц1алдохъабазул к1алзул ва хъвавул калам цебет1езаби, пасих1го ц1али камиллъизаби ва каламалъул культура борхизаби.

Мурад: Школалда авар мац1 малъиялъул мурад буго: ц1алдохъабазе фонетикаялъул, лексикаялъул, раг1и лъугьиналъул ва хисиялъул, грамматикаялъул, стилистикаялъул х1акъалъулъ лъай щвей, жамг1ияб г1умруялда жаниб гьелъул к1варалъул х1акъалъулъ баянал кьей, бит1унхъваялъул ва лъалхъул ишараби камиллъизари, лъималазул раг1ул нахърател бечелъизаби.

2.Содержание

- 1 Предложениялдаса раг1абул дандраялъул бат1алъи. 1
- 2 Предложениялдаса раг1абул дандраялъул бат1алъи. 1
- 3 Сочинение. «Кин арал дир каникулал» 1
- 4 Хабариял предложениял 1
- 5 Суалиял, т1алабиял предложениял 1
- 6 Ах1ул предложениял. 1
- 7 Контролияб диктант «Ридал рохъоб» 1
- 8 Т1ирит1арал ва т1ирит1ич1ел предложениял. 1
- 9 Г1адатаб предложениялъул синтаксияб разбор гъабулел къаг1ида. 1
- 10 Подлежащее. 1
- 11 Сказуемое. 1
- 12 Изложение «Х1ажимурадги чачанавги» 1
- 13 Бит1араб дополнение. 1

- 14 **Определение. 1**
- 15 **Контролияб диктант «Юсуп» 1**
- 16 **Хъвалсараб дополнение. 1**
- 17 **Х1алал. 1**
- 18 **Сочинение «Дир анищ» 1**
- 19 **Т1убараб ва т1убач1еб предложение. 1**
- 20 **Предложениялъул тайпа цоял членал.**
- 21 **Тайпа цоял членалгун союзал. 1**
- 22 **Изложение «Имам Шамил» 1**
- 23 **Тайпа цоял членазулъ лъалхъул ишараби. 1**
- 24 **Тайпа цоял членалгун цадахъ г1амлъул раг1аби. 1**
- 25 **Контролияб диктант «Риидал рохъов» 1**
- 26 **Т1убарал ва т1убач1ел предложениял. 1**
- 27 **Тайпа цоял членаздаса раг1и такрарлъи бат1а бахъизе лъай. 1**
- 28 **Хит1аб. 1**
- 29 **Гъоркъор кколел раг1аби ва предложениял. 1**
- 30 **Междометиял раг1аби-предложениял. 1**
- 31 **Сочинение «9 май» 1**
- 32 **Диалог. 1**
- 33 **Контролияб диктант «Дег1ен». 1**
- 34 **Цитатал ва гъенир лъалхъул ишараби. 1**

3.Метапредметиял хІасилал

1. ЦІалиялгул мурадал ва масъалаби цере лъезе ва гьел тІуразариялгулкьагІидаби ралагъизе бажари.
2. Цебе лъураб масъалаяде ва гьеб масъала тІубазабиялгул шартІаздебалагъун, жиндирго цІалиялда рухъарал ишазе къимат къезеги, гъезда хадубхал кквезеги, гъезул план гъабизеги бугеб бажари лъугъинаби.
3. Информация къезе ишараялгулгин символикиял алатаздаса пайдабоси.
4. Хурхен гъабиялгул, ай бухъеналгулал ва нахъгІунтІиялгулалмасъалаби тІуразе, каламалгул алатал жигаралда хІалтІизари.
5. Информация балагъиялгул (баян кьолел тІахъаздаса), гьеббакІариялгул, гьелда тІад хІалтІиялгул, гьелгул анализ гъабиялгул, гьебгІуцІиялгул ва къеялгул, гьелгул магІна бичІчІизабиялгул батІи-батІиялкъагІидаби хІалтІизари.
6. Цере лъурал мурадазда ва масъалабазда рекъон, батІи-батІиялстилалгул ва жанразул текстал бичІчІун цІализе бажари.
7. Цо чІванкъотІарал предметметал дандекквезеги, гъезул анализ васинтез гъабизеги, гьел гІаммлъизаризеги, кинал ругониги гІаламатаздалгултІелазде рикъизеги, цоцада релъгъинаризеги, гІиллаялгулабгин цІех-рехалгулаб бухъен чІезабизеги, гъезда тІаса пикру загъир гъабизеги бажари, ай логикиял хІалтІаби гъаризе лъай.
8. Накъиталъе гІахъаллъи гъабулев чиясухъ гІенеккизеги, диалогалгульгІахъаллъизеги, батІи-батІиял пикраби рукІиналъе ва щибасул жиндиргохасаб пикру загъир гъабизе ихтияр букІиналъе мукІурлъизеги, жиндиргопикру загъир гъабизеги, гьелъие далил бачинеги разилъи.
9. ГІаммаб мурад цебе лъезеги гьеб тІубазабиялгул нухал ралагъизегибажари; цадахъ гъабулеб хІалтІи щибасда гъоркъоб бикъизе, кьотІи-къайгъабизеги, цадахъаб хІалтІуль цоцазда хадуб хал кквезеги, данд рекъонкколеб хІалалъ жиндир ва сверухъ ругезул хъвада-чІвадиялъе къимат къезегибажари.
10. Лъилниги рахъ кквечІого, щивас загъир гъабураб пикругихІисабалде босун, дагІба-рагІи кьотІизе бажари.

4 .Ц1алул тематикияб план

№	Дарсил тема 8 кл	Саг1ат
1	Предложениялдаса раг1абазул дандраялъул бат1алъи.	1
2	Предложениялдаса раг1абазул дандраялъул бат1алъи.	1
3	Сочинение. «Кин арал дир каникулал»	1
4	Хабариял предложениял	1
5	Суалиял, т1алабиял предложениял	1
6	Ах1ул предложениял.	1
7	Контролияб диктант «Риидал рохъоб»	1
8	Т1ирит1арал ва т1ирит1ич1ел предложениял.	1
9	Г1адатаб предложениялъул синтаксияб разбор гъабулеб къаг1ида.	1
10	Подлежащее.	1
11	Сказуемое.	1
12	Изложение «Х1ажимурадги чачанавги»	1
13	Бит1араб дополнение.	1
14	Определение.	1
15	Контролияб диктант «Юсуп»	1
16	Хъвалсараб дополнение.	1
17	Х1алал.	1

18	Сочинение «Дир анищ»	1
19	Т1убараб ва т1убач1еб предложение.	1
20	Предложениялзул тайпа цоял членал.	
21	Тайпа цоял членалгун союзал.	1
22	Изложение «Имам Шамил»	1
23	Тайпа цоял членазул лъалхуул ишараби.	1
24	Тайпа цоял членалгун цадахъ г1амлзул раг1аби.	1
25	Контролияб диктант «Риидал рохъов»	1
26	Тубарал ва тубач1ел предложениял.	1
27	Тайпа цоял членаздаса раг1и такрарлъи бат1а бахъизе лъай.	1
28	Хит1аб.	1
29	Гьоркьор кколел раг1аби ва предложениял.	1
30	Междометиял раг1аби-предложениял.	1
31	Сочинение «9 май»	1
32	Диалог.	1
33	Контролияб диктант «Дег1ен».	1
34	Цитатал ва гьенир лъалхуул ишараби.	1
1	Предложениялдаса раг1абазул дандраялзул бат1алъи.	1
2	Предложениялдаса раг1абазул дандраялзул бат1алъи.	1
3	Сочинение. «Кин арал дир каникулал»	1
4	Хабариял предложениял	1
5	Суалиял, т1алабиял предложениял	1
6	Ах1ул предложениял.	1
7	Контролияб диктант «Риидал рохъоб»	1
8	Т1ирит1арал ва т1ирит1ич1ел предложениял.	1
9	Г1адатаб предложениялзул синтаксияб разбор гьабулеб къаг1ида.	1

10	Подлежащее.	1
11	Сказуемое.	1
12	Изложение «Х1ажимурадги чачанавги»	1
13	Бит1араб дополнение.	1
14	Определение.	1
15	Контролияб диктант «Юсуп»	1
16	Хъвалсараб дополнение.	1
17	Х1алал.	1
18	Сочинение «Дир анищ»	1
19	Т1убараб ва т1убач1еб предложение.	1
20	Предложениялъул тайпа цоял членал.	
21	Тайпа цоял членалгун союзал.	1
22	Изложение «Имам Шамил»	1
23	Тайпа цоял членазулъ лъалхъул ишараби.	1
24	Тайпа цоял членалгун цадахъ г1амлъул раг1аби.	1
25	Контролияб диктант «Ридал рохъов»	1
26	Тубарал ва тубач1ел предложениял.	1
27	Тайпа цоял членаздаса раг1и такрарлъи бат1а бахъизе лъай.	1
28	Хит1аб.	1
29	Гьоркьор кколел раг1аби ва предложениял.	1
30	Междометиял раг1аби-предложениял.	1
31	Сочинение «9 май»	1
32	Диалог.	1
33	Контролияб диктант «Дег1ен».	1
34	Цитатал ва гьенир лъалхъул ишараби.	1

5. Написял хласилал:

цияб материал лъзабизе гъира ккезаби;

жив магарул миллаталъул чи вукӀин бичӀчи,

магарулазул этникаял группабазул хлакълъулъ бичӀчи щвей;

миллияб бечелъи, миллиял гӀадатал ва маданият лъай;

цӀех-рех гъабулеб предметалдехун нахъгӀунтӀиялъулаб интерес бижизаби;

жинцагоги коллективалда цадахъги батӀи-батӀиял хӀалтӀаби гъаризе гъира ккезаби;

жиндирго ищалъул, хӀалтӀул, гӀамалалъул анализ гъаби

классалда цадахъ жинца гъабулеб хӀалтӀул анализ гъаби

цӀалиялъул бугеб кӀвар бичӀчӀизе, цӀализе гъира букӀине;

кинабго жоялда нахъгӀунтӀизе, гъеб бичӀчӀизе;

инсанасул напсалъул лъикӀаб хасиятги ва магӀна бугел мурадал цере лъей.

рахъдал мацӀ нилъер культураялъул аслу букӀин бичӀчи

рокъи ВатӀаналде

рокъи тӀабигӀаталде

6. Рагъараб календарно- тематикияб план 8 класс

№	Дарсил тема 8 кл	Саг1ат	Деятельностиаьлзул видал	Материально- техникаяьлзул ч1езаби	Напсиял х1асилал:	Къо-моц1	
						план	факт
1	Предложениялдаса раг1абазул дандраяьлзул бат1алъи.	1	Предложениялдаса раг1абазул дандраяьлзул бат1алъииялда т1ад х1алт1и	Т1ехь	Маг1арулазул этникаял группабазул х1акъалъулъ бич1чи цвей;		
2	Предложениялдаса раг1абазул дандраяьлзул бат1алъи.	1	Ц1ияб тема малъи. Т1ехьалдаса х1алт1и	Карточка:Къодул ссак, гъалайчи	Миллияб бечелъи		
3	Сочинение. «Кин арал дир каникулал»	1	Калам цебет1езаби	Сочинение лъуг1изаби	Ц1ех-рех гъабулеб интерес бижизаби;		
4	Хабариял предложениял	1	Ц1ияб тема малъи. Т1ехьалдаса х1алт1и	К1алзулаб ц1ех-рех. Тест	Классалда цадахъ жинца гъабулеб х1алт1ул анализ гъаби		
5	Суалиял, т1алабиял предложениял	1	Предложениязда т1ад х1алт1и	К1алзулаб ц1ех-рех. таблица	Ц1алиялзул бугеб к1вар бич1чизе, ц1ализе гъира бук1ине;		
6	Ах1ул предложениял.	1	Предложениязда т1ад х1алт1и	К1алзулаб ц1ех-рех. Карточка	Инсанасул напсалзул лъик1аб хасиятги ва маг1на бугел мурадал цере лъей.		
7	Контролияб диктант «Риидал рохъоб»	1	Диктант хъваи	Диктантазул мажмуг1	Рахъдал мац1 нилъер культураяьлзул аслу бук1ин бич1чи		
8	Т1ирит1арал ва т1ирит1ич1ел предложениял.	1	Синтаксикияб разбор	Т1ехь	Рокъи т1абиг1аталде		

9	Гладатаб предложениялзул синтаксияб разбор гьабубеб кьагиди.	1	Цияб тема малги. Тихьалдаса халти	Таблица	Кинабго жоялда нахгунтизе, гьеб бичичизе;		
10	Подлежащее.	1	Калзулаб цех-рех. Тест	Таблица	Жив магарул миллаталзул чи вукин бичичи,		
11	Сказуемое.	1	Синтаксияб разбор	Таблица	Миллияб бечелги, миллиял гладатал ва маданият лъай;		
12	Изложение «Хажимурадги чачанавги»	1	Калам цебетезаби	Изложениязул мажмуг	Жинцагоги коллективалда цадахги батл-батлиял халтаби гьаризе гьира ккезаби;		
13	Битараб дополнение.	1	Цияб тема малги. Тихьалдаса халти	Калзулаб цех-рех. таблица	Классалда цадах жинца гьабубеб халтул анализ гьаби		
14	Определение.	1	Цияб тема малги. Тихьалдаса халти	Карточка	Классалда цадах жинца гьабубеб халтул анализ гьаби		
15	Контроляб диктант «Юсуп»	1	Диктант хъвай	Диктантазул мажмуг	Цалиялзул бугеб кивар бичичизе, цализе гьира буклине;		
16	Хьвалсараб дополнение.	1	Предложениялзул бетерал гурел членал ратла рахъизе	Калзулаб цех-рех. Карточка	Инсанасул напсалзул лъиклаб хасиятги ва магна бугел мурадал цере лъей.		
17	Халал.	1	Хал рекехе лъай	Калзулаб цех-рех. Тест	Жив магарул миллаталзул чи вукин бичичи,		
18	Сочинение «Дир анищ»	1	Калам цебетезаби	Сочинение лъугизаби	Классалда цадах жинца гьабубеб халтул анализ		

19	ТӀубараб ва тӀубачӀеб предложение.	1	ЦӀияб тема малъи. ТӀехьалдаса хӀалтӀи	Предложениял ратӀа рахъизе	Рокьи ВатӀаналде		
20	ПредложениялӀул тайпа цоял членал.		Синтаксикаяб разбор	КӀалзулаб цӀех-рех. ТӀехь	Жив маӀарул миллаталӀул чи вукӀин бичӀчӀи,		
21	Тайпа цоял членалгун союзал.	1	ЦӀияб тема малъи. ТӀехьалдаса хӀалтӀи	КӀалзулаб цӀех-рех. Карточка	МаӀарулазул этникаял группабазул хӀакъалӀулъ бичӀчӀи цвей;		
22	Изложение «Имам Шамил»	1	Калам цебетӀезаби	ИзложениялӀул мажмугӀ	Миллияб бечелъи, миллиял гӀадатал ва маданият лъай;		
23	Тайпа цоял членазулъ лъалхӀул ишараби.	1	ЦӀияб тема малъи. ТӀехьалдаса хӀалтӀи	ЦӀияб тема малъи. ТӀехьалдаса хӀалтӀи	Рокьи ВатӀаналде		
24	Тайпа цоял членалгун цадахъ гӀамлӀул рагӀаби.	1	Синтаксикаяб разбор	ЦӀияб тема малъи. ТӀехьалдаса хӀалтӀи	Жив маӀарул миллаталӀул чи вукӀин бичӀчӀи,		
25	Контролияб диктант «Риидал рохъов»	1	Диктант хъвай	Диктантазул мажмугӀ	МаӀарулазул этникаял группабазул хӀакъалӀулъ бичӀчӀи цвей;		
26	ТӀубарал ва тӀубачӀел предложениял.	1	ЦӀияб тема малъи. ТӀехьалдаса хӀалтӀи	КӀалзулаб цӀех-рех. Тест	Жив маӀарул миллаталӀул чи вукӀин бичӀчӀи		
27	Тайпа цоял членаздаса рагӀи такрарлъи батӀа бахъизе лъай.	1	ЦӀияб тема малъи. ТӀехьалдаса хӀалтӀи	КӀалзулаб цӀех-рех. Карточка	Инсанасул напсалӀул лъикӀаб хасиятги ва магӀна бугел мурадал цере лъей.		
28	ХитӀаб.	1	ТӀехьалдаса хӀалтӀи	КӀалзулаб цӀех-рех.	Миллияб бечелъи, миллиял гӀадатал ва		

				Т1ехъ	маданият лъай;		
29	Гъоркъор кколел раг1аби ва предложениал.	1	Предложениал г1уц1изе	К1алзулаб ц1ех-рех. Карточка	Рокъи Ват1аналде		
30	Междометиял раг1аби-предложениал.	1	Ц1ияб тема малъи. Т1ехъалдаса х1алт1и	Карточка	Жив маг1арул миллаталъул чи вук1ин бич1чи,		
31	Сочинение «9 май»	1	Калам цебет1езаби	Сочинение лъуг1изаби	Жив маг1арул миллаталъул чи вук1ин бич1чи		
32	Диалог.	1	Диалог ургъизе	К1алзулаб ц1ех-рех. Карточка	Инсанасул напсалъул лъик1аб хасиятги ва маг1на бугел мурадал цере лъей.		
33	Контролияб диктант «Дег1ен».	1	Мажмуг1	Т1ехъ	Рахъдал мац1 нилъер культураялъул аслу бук1ин бич1чи		
34	Цитатал ва гъенир лъалхъул ишараби.	1	Ц1ияб тема малъи. Т1ехъалдаса х1алт1и	Цитатал хъвазе	Рокъи Ват1аналде		